

V celoti je seminar pokazal nujnost sodelovanja med posameznimi raziskovalci slovanske arheologije ne glede na državo. Ravno tako je seminar pokazal nujnost medsebojne povezave dela vsaj za nekatera splošna vprašanja. Sodim pa, da takšna kolektivna dela, ki se bodo vršila hkrati na raznih krajih, za razjasnitev bodisi skupnih problemov ali pa za dosego neke sintetične slike ne bodo mogla vedno vključiti vse države, kjer se goji slovanska arheologija. Dalje bodo mnogi končni sklepi takšnih del ostali še vedno le začasni in pomanjkljivi, mogoče celo netočni, ker je v celoti področje slovanske arheologije še vse premalo raziskano. Saj danes operiramo le z nekoliko grobišči in gradišči, katerih število je pa poleg tega v raznih državah še različno in ponekod skoraj popolnoma neznan ali jih pa sploh ni. Vendar pa moramo priznati, da je skupno delo nujno, ker le tako bo mogoče s skupnimi naporii doseči vsaj nekakšno, čeprav preliminarno sliko.

Josip Korošec

Slovenská archeológia, Časopis Slovenskej akademie vied, Archeologického ústavu v Nitre, Ročník V/1, 1957, 248 str.

Prva številka novega V. letnika časopisa »Slovenská archeológia« vsebuje samo štiri razprave, od katerih ena obravnava paleolitik in mezolitik, ena železno dobo, ena slovansko dobo in zadnja rimsko. Poročilo je le eno in sicer o knjigi Gy. Laszlója, Etudes archéologiques sur l'histoire de la société des Avars, ki ga je napisal B. Szöke.

Juraj Bárta v razpravi »Pleistocénne piesočné duny pri Sereďi a ich paleolitické a mezolitické osídlenie« obravnava paleolitske in mezolitske najdbe, ki so bile odkrite na peščenih sipinah, v novjšem času uporabljenih za peskovnice, na mestu imenovanem Mačanské vřšky pri Sereďi. Prvič so tu odkrili mikrolitske artefakte iz sileksa leta 1952. Sistematična raziskovanja so se vršila 1953.—1955. leta. Raziskovanja so poleg arheoloških rezultatov prinesla tudi pomembna geološka dognanja. Jedro sipine tvori peščena apnenčasta plast, ki jo avtor pripisuje würmskemu stadialu W. 1. Ta pa leži na gramozni terasi Váha. Nad peščeno apnenčasto plastjo so druge, ki pripadajo interstadialu W 1/2, stadialu W 2 in W 3 ter interstadialu W 2/3. Stratigrafski podatki so glede industrije sileksov včasih skoraj negativni, ker so kulturne plasti le na vrhuncih sipine, kjer se razne plasti stadialov in interstadialov ter holocenska plast zlivajo in skoraj prepletajo med seboj. Zanimivi so profili posameznih mest, kjer so se vršila izkopavanja, vendar so ti glede na razna mesta tudi različni.

Paleolitsko gradivo primerja avtor z najdbami iz Vlčkovce. Relativno je bilo odkritih malo artefaktov, še to le na enem mestu izkopavanj. Kulturno jih avtor stavlja v mlajši aurignacien (gravettien), časovno pa v Würm 2 do Würm 3. Poleg tega pripadajo temu času tudi nekoliko pogobljeno kurišče ter štiri manjše jame, ki jih avtor tolmači kot jame za shranjevanje.

Zanimivejše je mlajše gradivo, ki pripada mezolitski kameni industriji. Avtor stavlja to gradivo kulturno v tardenoisien. Gradivo je tipično mikrolitsko, izdelano iz raznega kamenja, roženca, kvarcitov, limonitnih kvarcitov in radiolaritov. V vsem je najdeno čez 3000 artefaktov in skoraj 8500 odbitkov, kar jasno dokazuje, da so artefakte izdelovali v sami naselbini.

V vrhnjih plasteh so najdeni tudi fragmenti keramike, od katerih so nekateri grafitirani, vsi pa atipični. Avtor jih pripisuje halštatski dobi. Vendar so keramični fragmenti najdeni tudi v nižjih plasteh, kar avtor tolmači tako, da so zaradi težine sčasoma utonili in tako dospeli v nižje lege. V vrhnjih plasteh so najdene tudi puščice iz sileksa in glajena sekira, ki bi mogla pripadati tudi eneolitski dobi.

V času trajanja mezolitske kulture je okolica najdišča Mačanské vřšky imela gozdnostepski značaj. Vendar se detaljnějša stratigrafska delitev ne more napraviti. Osteološki material je mogoče uvrstiti v kakršno koli holocensko fazo. Glede na pogozdenost sodi avtor, da je bila okolica pogozdena z borom, brezo in lesko, proti koncu boreala ali na začetku atlantika nastopi tudi hrast. Takšna pogozdenost je bila pa po avtorjevi sodbi neprimerna za naselitev tedanjega prebivalstva. To je bil tudi vzrok, da so se ljudje naselili na odprtih peščenih sipinah.

Razprava je izredno zanimiva, vendar so tu posamezna še nerazjasnjena vprašanja. Zaradi dokajšnjega pomanjkanja stratigrafije je avtor moral pristopiti k tipološkim raziskavam, pri čemer mu tudi osteološki in drugi ostanki niso nudili kronoloških detajlov. Tako n. pr. je pustil odprto vprašanje dveh srčastih puščic, ki sta bili najdeni skupaj z mezolitskimi artefakti na površini, itd.

Mikuláš Dušek je napisal zelo obširno razpravo »Halštatská kultura chotínskej skupiny na Slovensku«, v kateri obravnava doslej odkriti del grobišča v Chotínu. Vsega je do danes odkritih 116 grobov, avtor pa sodi, da jih je prvotno bilo okoli 1000. Na mestu, kjer je grobišče, je bila tudi latenska naselbina ter del slovanske naselbine XII. stoletja.

Na posameznih delih grobišča so grobovi bili vkopani v pravih vrstah. Tako so bili vkopani v redih, ki so vodili od severa proti jugu in bili po 9 m oddaljeni drug od drugega. Ti redi so sekali druge, ki so šli od vzhoda proti zahodu. Na mestu, kjer so se sekali obojni redi, so bile vkopane grobne jame. Avtor sodi, da so za časa pokopavanja grobovi morali biti označeni, mogoče z manjšimi gomilami. Same grobne jame so na površini kazale okrogel ali pa ovalen tloris 60–100 cm v premeru ter so bile 30–100 cm globoke. Sicer so grobne jame bile cilindrične. Pridevki v obliki posod so bili položeni na dno grobne jame ali so pa stali tudi nekoliko višje. Žganina pokojnikov je bila v urnah ali tudi v drugih posodah. So pa tudi primeri, kjer je bil pepel poleg posod na dnu groba. Avtor razlikuje glede načina pokopov šest skupin, med katerimi ene označuje kot simbolične grobove. V teh so sicer bili pridevki, vendar ni bilo nikakršnih kosti.

Med posodami so značilne razne skodele, kupe, zajemalke, amfore, urne, vrči, lonci ter razne druge oblike, med katerimi so celo zoomorfne oblike in druge plastične vaze. Vse glavne oblike imajo vrsto in način tipov. Včasih so posode tudi ornamentirane, zvečine s širšimi ali pa ožjimi vdolbenimi črtami. Ostali inventar zastopajo razni bronasti nakitni izdelki, nekaj nožev, od katerih je eden železen, ter dve stekleni jagodi. Kronološko postavlja avtor grobišče v Chotínu v halštatsko periodo »B«.

O slovanskem grobišču IX. stoletja v Vel'kom Grobe je napisal obširno razpravo Bohuslav Chropovsky »Slovanské pohřebisko z 9. st. vo Vel'kom Grobe«. Doslej je bilo odkritih 133 skeletnih grobov ter en žgan pokop. Grobne jame so bile vkopane v puhlico, mnogokrat pa tudi v neolitske jame. Velikost grobnih jam je različna, napravljene so pa tudi z različno pazljivostjo. Včasih je bila pod skeletom ali tudi ob njem in nad njim položena deska. Zanimivi so primeri, kjer je skelet pokopan v kožnati vreči. Večji del skeletov je bil usmerjen od zahoda proti vzhodu, toda z večjim ali manjšim odklonom. Nekaj primerov je bilo tudi, ko je bil skelet usmerjen od juga proti severu. Lega skeletov v grobovih je že splošno znana lega, kjer skelet leži na hrbtu z rokami ob telesu. Včasih, v posameznih detajlih, je lega nekoliko drugačna.

Med pridevki so posebno karakteristični keramični izdelki, ki so najdeni v 31 grobovih. Dalje so bili najdeni noži v 42 grobovih, železne sekire v 5 grobovih, zatem pa puščične osti, sulične osti, ostroge, kresila, srpi, lesene, z železnimi obroči okovane vedrice, železne zapone, uhani itd.

Na temelju izdelave grobov ter glede na pridevke v grobovih deli avtor le-te v dve skupini. Po avtorju bi v eni skupini bili pokopani revnejši ljudje, ki imajo tudi manjše grobne jame, v drugi skupini pa bi bili bogatejši, pokopani tudi v večje grobne jame. Avtor meni, da je tak pokop v zvezi s tedanjo gospodarsko-družbeno ureditvijo.

Stanislav Segert v članku »Rimsky sarkofág CIL III 4327 v evanjelickom a. v. kostole v Komárne«, poroča o sicer že objavljenem, toda kasneje izgubljenem rimskem sarkofagu z napisom. Danes je spomenik vzidan v evangeličanski cerkvi v Komárnu.

Josip Korošec